

Verslag

OndernemersTop
Maandag 9 december 2024
High Tech Campus Eindhoven

OndernemersTop

De eerste OndernemersTop

Met zo'n 200 deelnemers waarvan ruim 160 ondernemers werd de eerste OndernemersTop druk bezocht. Deze Top is de eerste stap in de vernieuwde samenwerking van rijksoverheid en ondernemers om het Nederlandse ondernemingsklimaat te verbeteren. Minister van Economische Zaken Dirk Beljaarts, heeft namens het kabinet daarbij als doel niet óver maar mét ondernemers te praten.

200 + deelnemers

ruim 160 ondernemers

Zes prioritaire thema's

Ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf (mkb), vertegenwoordigers van grootbedrijven en van brancheorganisaties gingen in breakout-sessies met elkaar in gesprek over hun zorgen, over de knelpunten die zij zien en over oplossingen die zij hebben. Daarbij stonden zes thema's centraal die belangrijk zijn voor de deelnemers aan de OndernemersTop en voor veel andere ondernemers: (1) arbeidsmarkt en talent, (2) innovatie en digitalisering, (3) internationaal ondernemen, (4) netcongestie en verduurzaming, (5) regelgeving en regeldruk en (6) ruimte voor bedrijvigheid en vergunningen.

De middag eindigde met een plenaire duiding door ondernemers van de zes thema's. Per thema gaven voorzitter MKB-Nederland, Jacco Vonhof, voorzitter VNO-NCW, Ingrid Thijssen en minister Dirk Beljaarts een reactie. Minder betuttelende regels, meer vertrouwen van de overheid in goed ondernemerschap en herstellen van voorspelbaarheid en continuïteit in beleid vormden in de duiding en reacties daarop een stevige rode draad.

Verkenner Pact Ondernemingsklimaat

De volgende stap is om te komen tot een Pact Ondernemingsklimaat; een set afspraken tussen overheid, bedrijfsleven en andere betrokken partijen om de knelpunten aan te pakken. De minister heeft onderneemster Vivienne van Eijkelenborg gepresenteerd als verkenner voor het te sluiten actiegerichte Pact Ondernemingsklimaat. Zij zal een belangrijke, verbindende rol spelen in de uitwerking van het Pact. De ambitie is om dit voor de zomer van 2025 te sluiten. Ondernemers, rijksoverheid en andere belanghebbende partijen gaan de komende maanden via intensieve gesprekken en samenwerking dit Pact realiseren.

Klik hier

voor meer informatie over de verkenner

Monitor Ondernemingsklimaat 2024

Tijdens de OndernemersTop is ook de nieuwste editie van de Monitor Ondernemingsklimaat gepubliceerd. Dit instrument biedt diepgaand inzicht in de staat van het Nederlandse ondernemingsklimaat en geeft cijfermatig onderbouwde handvatten voor beleidsmatige verbetering. Tot slot heeft de minister van Economische Zaken op 9 december het Actieprogramma Minder Druk Met Regels gepubliceerd, waarin hij concrete stappen benoemt om de regeldruk voor ondernemers te verminderen.

Klik hier

voor de kamerbrief OndernemersTop, verkenner en Monitor Ondernemingsklimaat 2024

Klik hier

voor de Monitor Ondernemingsklimaat 2024

Klik hier

voor de kamerbrief over het actieprogramma Minder Druk Met Regels

Links Dirk Beljaarts, midden Vivienne van Eijkelenborg, rechts Anouschka Laheij

Chatham House Rule

Tijdens de OndernemersTop gold in alle deelsessies de Chatham House Rule om deelnemers comfort te bieden zich vrij uit te spreken. In dit verslag zijn de resultaten uit de deelsessie niet herleidbaar tot personen of bedrijven.
Per onderwerp komt een sprekend voorbeeld aan bod van een ondernemer of branchevereniging. Deze voorbeelden komen uit de plenaire duiding waar de Chatham House Rule niet gold. Op de volgende pagina's vindt u de belangrijkste bijdragen uit de in de deelsessies besproken zes thema's.

"When a meeting, or part thereof, is held under the Chatham House Rule, participants are free to use the information received, but neither the identity nor the affiliation of the speaker(s), nor that of any other participant, may be revealed."

Arbeidsmarkt & Talent

OndernemersTop

Werken moet lonen

Over het thema arbeidsmarkt en talent gaven deelnemers aan dat arbeid meer moet lonen. Vanwege diverse oorzaken is dat nu niet altijd het geval; deelnemers noemden onder meer hoge kosten van kinderopvang en het vervallen van toeslagen bij meer werkuren. Dit resulteert in onnodig veel onbenut arbeidspotentieel. Daarnaast sprak men over de bestaande mismatch tussen arbeidsvraag en -aanbod. Ondernemers zien oplossingen in een betere aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt en meer kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Deelnemers waren het er verder over eens dat knelpunten op de arbeidsmarkt vragen om samenwerking tussen overheden, onderwijsinstellingen en ondernemers, gebaseerd op vertrouwen.

Voorbeeld uit de praktijk

"Er is veel onbenut arbeidspotentieel in Nederland. Zie de groep mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt niet als een probleem, maar als een kans. Er is een maatschappelijke kosten-batenanalyse uitgevoerd waaruit blijkt dat een investering van 250 miljoen kan renderen tot 400 miljoen, waarbij 40 duizend extra mensen worden toegevoegd aan de arbeidsmarkt."
Risco Balkenende (vicevoorzitter Cedris, koepelorganisatie inclusieve arbeid)

Demografische ontwikkelingen

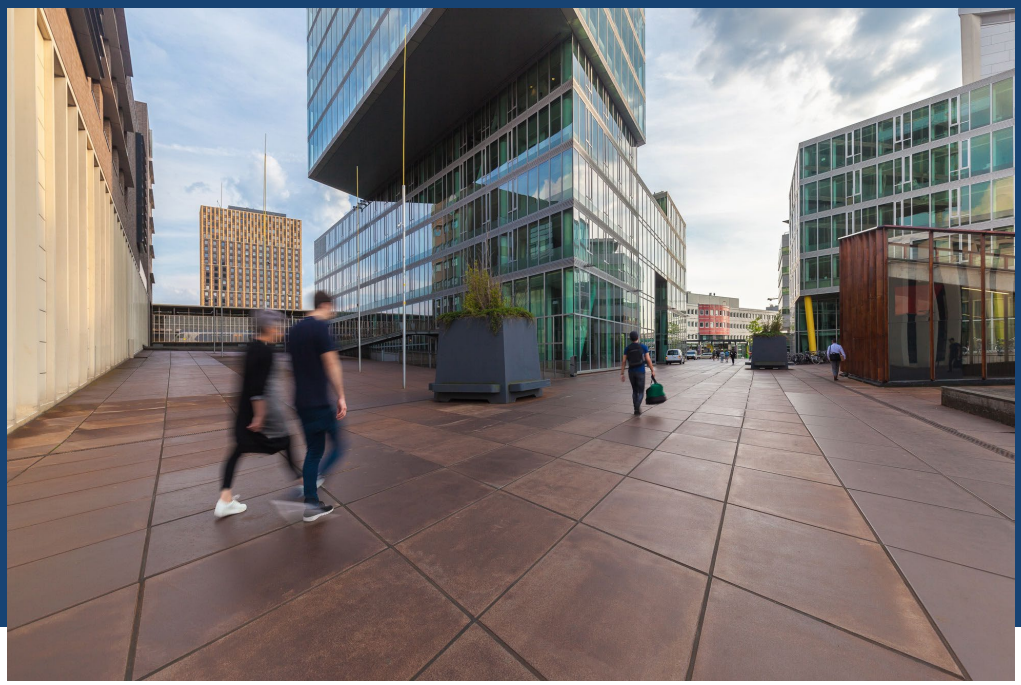
Er is veel overeenstemming bij deelnemers aan de Top over de uitdagingen in de huidige arbeidsmarkt: vergrijzing, gebrekkige instroom en aansluiting tussen praktijk- en beroepsonderwijs en arbeidsmarkt, arbeidsproductiviteit en onvoldoende gebruik van arbeidspotentieel, beter benutten van zij-instroom, (kennis)migranten en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zijn belangrijke uitdagingen. Met de demografische ontwikkeling van 10 tot 15 jaar geleden kon de overheid al zien dat er een tekort aankwam. Diverse deelnemers vinden dat het bij de overheid ontbreekt aan een heldere visie en tijdige en goede plannen.

Mensen meer kansen bieden

Voor een aantal branches ligt de oplossing bij personeel halen uit het buitenland. Daar is vaak, bij personeel van buiten de EU, een visum voor nodig. Kennismigranten nemen doorgaans een andere werkmentaliteit mee, bijvoorbeeld in de start-up-scene. Dat wordt door ondernemers en overheid onderschat. Meer aandacht hiervoor is volgens ondernemers verstandig. Ondernemers adviseren ook om meer te investeren in arbeidstoeleiding van (vroegtijdige) schoolverlaters, op universiteits-, hbo- en mbo-niveau. Soms halen studenten op een enkel punt hun opleiding niet, maar dat maakt ze niet minder waardevol. Een ondernemer geeft aan dat zogeheten drop-outs heel waardevol voor zijn bedrijf zijn. Binnen zijn bedrijf zijn dat 7 van de 50 mensen, en dat zijn goed presterende werknemers.

Als mensen willen omscholen, is er vaak te weinig aanbod. Voorstel van enkele ondernemers is om naar de O&O-fondsen te kijken om ervoor te zorgen dat de instroom beter wordt. Imagebuilding: door zichtbaarheid in de media kunnen de aanmeldingen voor opleidingen ook enorm stijgen. Ondernemers vinden het ook een goed idee om BBL, waarbij leren en werken gecombineerd is, ook beschikbaar te maken voor volwassenen. Bijvoorbeeld als zij om- of bij willen scholen. Dit kan eveneens door O&O-fondsen gefinancierd worden.

Een ondernemer geeft aan dat zogeheten drop-outs heel waardevol voor zijn bedrijf zijn. Binnen zijn bedrijf zijn dat 7 van de 50 mensen, en dat zijn goed presterende werknemers.

Verouderd belastingsysteem

Levenslang leren komt nog niet echt tot bloei, vindt een deel van de ondernemers. Geef volwassenen bijvoorbeeld meer financiële prikkels om te blijven leren. Ondernemers vragen ook breder om de belastingwetgeving te versoepelen. In sommige branches willen mensen maar 28 uur werken, omdat ze anders hun toeslagen missen. Als belastingwetgeving slimmer ingericht wordt, loont het netto voor veel mensen om meer te gaan werken. Meer werken kan en moet beter lonen. Om goede mensen te behouden, moet extra belonen een meer haalbare optie zijn. Denk aan bijvoorbeeld het betalen van de lunch, kerstpakket of de bedrijfsuitstap. Dit wordt echter fiscaal onaantrekkelijk gemaakt. Kan dat niet anders, vragen diverse ondernemers zich af.

In een aantal branches zijn teveel zzp'ers, werknemers die voor zichzelf beginnen en zich als zelfstandige weer in laten huren. Dat maakt de arbeidsmarkt moeilijker. Ondernemers vinden daarnaast dat er (te) veel verplichtingen zijn om zij-instromers op te leiden; dat geeft een hoge drempel voor werknemers en ondernemers.

Onderwijs en bedrijfsleven

Inhoud en aanbod van het beroepsonderwijs sluit niet goed genoeg aan bij het bedrijfsleven. In veel kennisintensieve sectoren zijn alle niveaus nodig, zowel mbo als hbo. Bedrijven doen er goed aan zelf de samenwerking te zoeken met scholen om de curricula af te stemmen en werken met de nieuwste technieken toegankelijker te maken. Specifieke kleine beroepen zijn vaak onbekend, waardoor opleidingen hiervoor in de ogen van ondernemers te makkelijk uit het curriculum verdwijnen. Het curriculum van veel opleidingen loopt soms ook jaren achter, waardoor opleidingen niet goed meer aansluiten op de huidige beroepspraktijk. De curricula kunnen vaker vernieuwd worden, samen met bedrijven. Hiervoor is visie bij de overheid nodig. De ontwikkelingen gaan zo snel, dat scholen dat vaak niet kunnen bijbenen qua lesstof en educatieve middelen. Bedrijven kunnen en moeten bijspringen, niet in de laatste plaats vanwege hun eigen belang.

Van de vijf mbo-richtingen zijn er vier niet-technisch, terwijl er in alle sectoren juist veel technisch personeel nodig is. Moet dat niet anders? Als ondernemers het voor het zeggen hebben, zou dat anders zijn. Probeer beter aan te sluiten bij de maatschappelijke behoefte, is het pleidooi van hen. Sommige ondernemers zouden aan de knoppen willen zitten van welke opleidingen er in Nederland wel en niet zijn. Anderen zien dit als een schijnoplossing: er wordt vaak gezegd dat studenten voor technische opleidingen moeten kiezen, maar best veel mensen die techniek gestudeerd hebben kiezen uiteindelijk een niet-technisch beroep.

Van de vijf mbo-richtingen zijn er vier niet-technisch

Enkele ondernemers roepen op om het gilde weer in het leven roepen, zodat oudere mensen het vak aan jonge mensen kunnen leren. Er zijn veel vaardigheden die je pas leert door het te doen en dan komen jonge mensen er vaak pas achter of ze het beroep ook leuk vinden. Brancheorganisaties zouden met een dergelijke formule dichter op het onderwijs kunnen zitten.

Trots Vooruitgang
Passie **Strategisch**
Betrokken Resultaat
Pionier Netwerken

Innovatie & digitalisering

OndernemersTop

Innovatiekracht

Deelnemers aan de sessies over innovatie en digitalisering benadrukten dat er veel reden is om trots te zijn op de innovatiekracht van Nederland. Het is wel zaak dat bedrijfsleven en overheid gezamenlijk aan de slag gaan om deze goede uitgangspositie te behouden. De overheid kan meer regie nemen op basis van een langetermijnvisie, onderbouwde prioriteiten en inzet op structurele investeringen in onderwijs. Ook de behoefte aan meer (risico)financiering voor nieuwe innovatieve bedrijven kwam aan bod. Daarnaast gaven deelnemers aan dat de brancheverenigingen een belangrijke rol vervullen bij de digitalisering van het mkb.

Voorbeeld uit de praktijk

“Om echt te kunnen groeien hebben bedrijven, en zeker start-ups en scale-ups, veel geld nodig. Komt dat er niet dan is de verleiding groot of de noodzaak evident om naar het buitenland te gaan, veelal buiten de EU. Sinds kort is de bereidheid van institutionele beleggers zoals pensioenfondsen en verzekeraars toegenomen om te investeren, ook in start-ups en scale-ups. Maar dan moet wel het speelveld worden verbeterd: aanpassing van de solvabiliteitseisen voor financiële instellingen, betere balans tussen risico en rendement en snelheid maken bij het herzien van de kapitaalvereisten.”
Frank Radstake (directeur ANVR)

Rapport Draghi

Diverse deelnemers kennen het Draghi-rapport, dat een investering voorstelt van 800 miljard om de achterstand die de EU heeft in de internationale (tech)wedloop in te lopen. Ook is bij een aantal deelnemers bekend dat Nederland daalt in de concurrentie en innovatie-rankings (World Competitiveness ranking van de IMD): van steevast de laatste jaren in de top-6 naar plek 9 in 2024.

Tech-bedrijven hebben de wil om te groeien in Nederland, maar worden benaderd met overnameverzoeken afkomstig van buiten Europa. Het advies aan EZ is om deze Nederlandse bedrijven te kennen te geven dat groei in Europa mogelijk is en ze beter te helpen.
Nederlandse tech-bedrijven moeten maximaal tien jaar wachten voor marktoelating in de Europese Unie. Zij moeten in elke lidstaat dus in totaal 27 verschillende toestemmingen aanvragen voor patenten en producten. Dit maakt ondernemen en groeien enorm complex. In andere landen buiten de EU duurt de markttoelating maximaal twee jaar. Een snelle groei van de bedrijven wordt ook tegengehouden door het grote aantal verschillende en overlappende subsidieregelingen.
Dat moet volgens diverse deelnemers veel effectiever kunnen.

Nederlandse tech-bedrijven moeten in elke lidstaat dus in totaal 27 verschillende toestemmingen aanvragen voor patenten en producten.

Start-ups

Een kleine start-up heeft relatief weinig budget nodig. Echter, voor doorgroei zijn weinig middelen beschikbaar. In de VS zijn subsidies tot 500 miljoen dollar mogelijk zonder dat hier een tegenprestatie wordt geëist. Het is van belang om bedrijven te ondersteunen om sterk te staan in het gesprek, indien zij door investeerders uit het buitenland worden benaderd. Onder andere door de afschaffing van de Industriebank en de Investeringsbank die vroeger bestonden, worden bedrijven eerder overgenomen door buitenlandse ondernemingen. Die overnames worden vaak vervolgd met een beursgang naar London, de VS of China. InvestNL is nog niet tot volle wasdom gekomen. Het oprichten van een innovatiebank is een mogelijkheid om financiering te verbeteren en bedrijven in Nederland te houden.

In de VS zijn subsidies tot 500 miljoen dollar mogelijk

Deltacommissaris

Ondernemers stellen ook voor om meer druk te zetten op de pensioenfondsen om in innovatieve bedrijven te investeren. Een groot aantal banken, verzekeraars en pensioenfondsen is ook bereid om te investeren in scale-ups. Regelgeving bemoeilijkt het echter om elkaar hierin te vinden. Nederland is relatief rijk en heeft de beschikking over veel middelen. Nederland wil, volgens diverse ondernemers, overal de beste in zijn en spreidt middelen te veel. Met een duidelijke visie en een heldere strategie kan Nederland gerichter investeren en internationaal succesvoller zijn. Waar de huidige geldstromen heengaan, is vaak niet goed inzichtelijk, waardoor sturing moeilijk wordt. De innovatiestrategie vraagt om een boegbeeld à la de Deltacommissaris, een regeringscommissaris die niet afhankelijk is van komende en gaande kabinetten. Deelnemers pleiten kortom voor meer continuïteit in het innovatiebeleid vanuit een heldere visie en strategie.

Diverse deelnemers constateren dat investeerders niet zelden terughoudend zijn om te investeren in Nederland. Veel bedrijven ervaren oplopende kosten door de toegenomen regeldruk, met als gevolg dat investeerders zich terugtrekken. Voorbeeld is de regelgeving over verpakkingen. Daarnaast is de ervaring dat Nederland zich te strak houdt aan de regelgeving vanuit de EU en het daarmee erger maakt dan nodig.

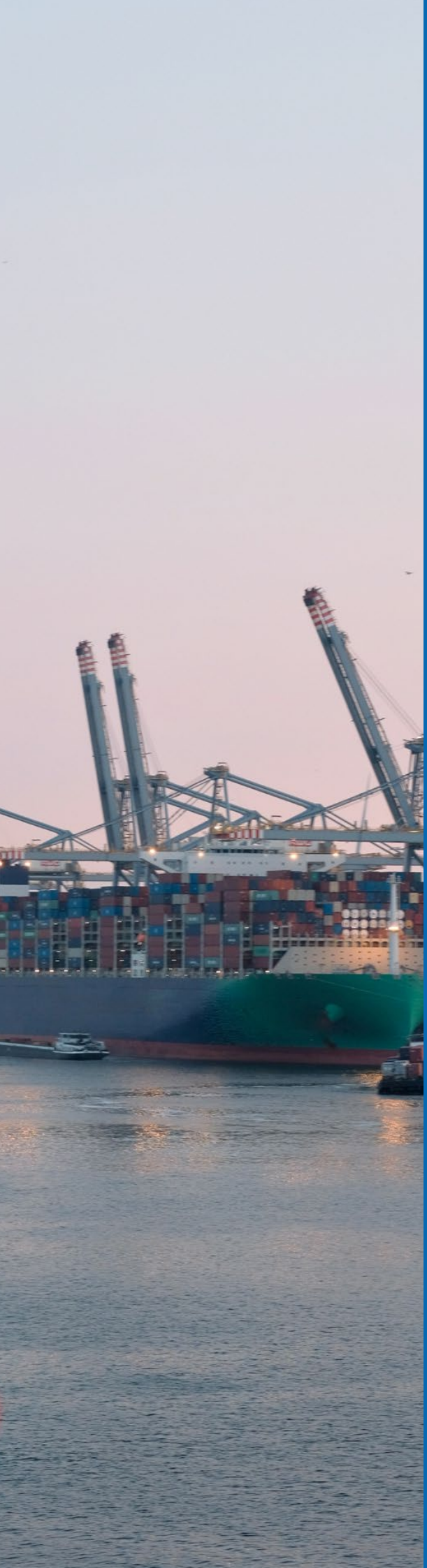
Digitalisering mkb

Kleine mkb-ondernemers hebben niet alle kennis zelf in huis. Deelnemers wijzen op het belang van de brancheverenigingen en ondernemersverenigingen. In deze verenigingen zijn kleine en grote ondernemers verenigd, waardoor deze samen de opgaven voor digitalisering kunnen bespreken en elkaar verder kunnen helpen. Er is daarbij ook een rol voor de kennisinstellingen weggelegd. De focus van de gemiddelde mkb'er is niet gericht op opleiden en ontwikkeling. De kennisinstellingen maken enkel gebruik van een platform voor hun aanbod, waardoor deze instellingen en het mkb niet bij elkaar komen. De enige manier om te versnellen is het initiatief van diverse koepelorganisaties binnen het onderwijs met het opstellen van een 'aanvalsplan' voor de regio. In het plan wordt gezocht naar een wijze waarop de bedrijven worden benaderd voor de inventarisatie van hun uitdagingen. Samen is dan te beoordelen hoe deze uitdagingen te ondersteunen zijn met opleidingen en ontwikkelingen.

Branches, de overheid en kennisinstellingen, zoals TNO hebben gezamenlijk een rol in het stimuleren van bedrijven om te digitaliseren. De kans op fouten is kleiner wanneer bedrijfsprocessen zijn gedigitaliseerd. Daarnaast is vanwege het tekort op de arbeidsmarkt digitaliseren nodig. Ook gemeenten kunnen hierin dienstverlenend zijn. Een deelnemer wijst op een programma dat door de gemeente Utrecht is ontwikkeld: Ondernemers Centraal. Vanuit dit programma worden ondernemers door de gemeente telefonisch benaderd met de vraag waar de ondernemer momenteel staat, waar de ondernemer naar toe wil en hoe diens toekomst eruitziet. Vervolgens wordt uit de achterban van de gemeente - opgebouwd uit commerciële en niet-commerciële partijen - ondersteuning aan de ondernemer geboden.

Innovatie
Samenwerken **Groei**
Klant Waarde
Kansen **Duurzaam**
Kwaliteit

Internationaal ondernemen

OndernemersTop

Gelijk speelveld

Tijdens discussies over internationaal ondernemen werd met name het belang van harmonisatie en behoud van een gelijk speelveld (zowel binnen als buiten de EU) onderstreept. Hiertoe riepen deelnemers op tot aansluiting bij EU-wet- en regelgeving (in tegenstelling tot het invoeren van nationale koppen) en meer oog voor kostenverschillen tussen EU-lidstaten. Daarnaast zijn handhaving en complexiteit van wet- en regelgeving bij internationaal ondernemen veelgehoorde aandachtspunten.

Voorbeeld uit de praktijk

"We moeten realistisch zijn: lonen binnen de grafische industrie bijvoorbeeld zijn niet meer concurrerend ten opzichte van landen zoals Polen. Een gelijk speelveld binnen de EU is voor bedrijven cruciaal. We moeten als Nederland qua regelgeving niet het 'beste jongetje van de klas' willen zijn of de 'strengste meester'. Dan snijden we onszelf in de vingers. Ook dan kunnen we trouwens best duurzame doelen nastreven, want duurzaam is de toekomst, maar dan wel met andere EU-landen."

Marriel van der Most (dga Koninklijke Van der Most)

Concurrentiepositie

Er is veel aandacht voor de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven ten opzichte van de andere Europese landen in de EU, maar ook ten opzichte van grote spelers op de markt zoals de Verenigde Staten en China. Laten we ons niet verkijken op de VS. Wij zijn geen Verenigde Staten van Europa, volgens een van de deelnemers. De Verenigde Staten van Amerika hebben een enorme interne markt. Heel veel dingen op ondernemersgebied gaan daar beter. Binnen de EU is er veel concurrentie. Anders dan in de VS zijn bedrijven en mensen in Nederland en breder binnen Europa minder mobiel en willen of kunnen niet zomaar verhuizen. Toch is het interessant te kijken of bruikbare zaken uit de Verenigde Staten over te nemen zijn. Op het gebied van zakendoen zijn er behoorlijke verschillen tussen de Verenigde Staten en Europa en Nederland. Er kan bekeken worden op welke punten gekozen kan worden voor de Amerikaanse manier.

Regelgeving bij internationaal ondernemen

Door verschillen in wet- en regelgeving, energiekosten en subsidies is er geen sprake van een gelijk speelveld binnen de EU. Dit kan de concurrentiepositie van Nederlandse ondernemers ernstig hinderen in het opbouwen en behouden van een toekomstbestendig verdienvermogen in Europees en breder internationaal perspectief. Ook de wet- en regelgeving voor startende ondernemers is in elk land weer anders. Dit kan de keuze om in Nederland te starten of te blijven negatief beïnvloeden. Europese wet- en regelgeving op dit gebied is, volgens veel deelnemers gewenst. Door harmonisering van de wet- en regelgeving en het gelijktrekken van subsidies kan een eerlijker en meer gelijk speelveld ontstaan. Dat geldt ook voor subsidiemogelijkheden die in Frankrijk en Duitsland gunstiger uitpakken voor ondernemers dan in Nederland.

Ook producteisen dienen in de hele EU gelijk te zijn. Dit is nog niet het geval en dat heeft invloed op de concurrentiepositie van Nederland. Dit geldt nog sterker voor producten uit landen zoals China. Duurzaamheid speelt hierbij ook een rol. Daar willen ondernemers ook graag gelijke eisen voor meer markten. Dat betekent ook dat barrières nodig zijn tegen landen die verkeerde producten in Nederland willen dumpen.

In Nederland geldt de verplichting om werknemers twee jaar door te betalen bij ziekte. Dat is in diverse andere Europese landen niet het geval. Dat is nadelig voor de concurrentiepositie van Nederlandse ondernemers. Op dit moment pakken verschillen in energiekosten ook negatief uit voor veel ondernemers in Nederland.

Versterken industrie

Deelnemers roepen de overheid op om de positie van de industrie te versterken. Door vervuiling - veroorzaakt door bepaalde industrieën - kan een negatief maatschappelijk imago ontstaan. Dit kan invloed hebben op de bereidwilligheid van overheden om mee te investeren in de verduurzaming van deze industrieën. De overheid moet mee zoeken naar oplossingen zodat er minder sprake is van negatieve milieueffecten en belangrijke industrie behouden blijft.

Als de regelgeving daarbij in Nederland strenger is (of wordt) dan in het buitenland kunnen (industriële) bedrijven ervoor kiezen Nederland te verlaten. Dat is niet wenselijk. Stel duurzame doelen en werk samen met belangrijke landen als Frankrijk en Duitsland en verduurzaam in een zelfde tempo en onder vergelijkbare voorwaarden. Sommige ondernemers vinden ook dat regelgeving in andere EU-landen meer gericht is op groei, en dat dat hier in Nederland niet het geval is.

Kennis en technologieën

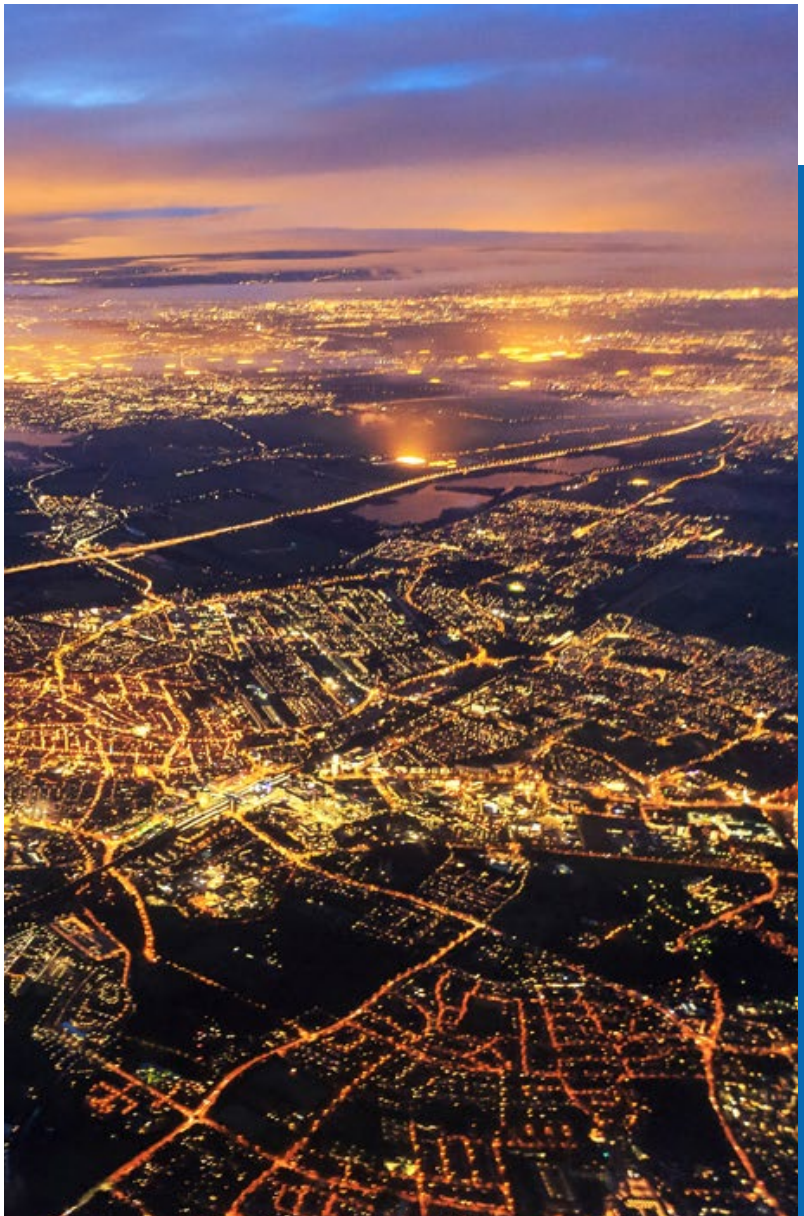
De concurrentiepositie van Nederland kan ook negatief beïnvloed worden door gebrek aan aandacht voor en de implementatie van nieuwe technologieën, zoals nu AI. In het verleden was men in Nederland vaak te afwachtend en behoudend, waardoor nogal eens de boot gemist werd en andere landen de kansen grepen. Daarom is investeren in en het behouden van kennis belangrijk. Door de verschillen in waardering en beloning van kennis kiezen bedrijven en werknemers er jammer genoeg soms voor Nederland te verlaten.

Investeren in en het behouden van kennis is belangrijk

Consistent beleid en keuzes maken

Ondernemers zijn niet gebaat bij een steeds wisselend beleid, maar bij een beleid dat gebaseerd is op een langetermijnvisie en continuïteit. Ondernemers wachten met investeren als er sprake is van inconsistent beleid of dreigende wijzigingen na een kabinetswisseling. Dit kan ook de keuze om in Nederland te blijven negatief beïnvloeden. Er wordt opgeroepen durf te tonen en keuzes te maken. Nederland kan niet alle activiteiten laten groeien.

Er zouden ook meer migranten toegelaten moeten worden volgens enkele ondernemers; zij zijn ondernemers pur sang. Graag ook meer steun voor het mkb dan nu gegeven wordt. In den brede, maar ook kijkend naar start-ups en scale-ups.

Empathie
Vernieuwing **Wens**
Dynamiek Toewijding
Vermogen **Weerbaar**
Mondiaal

Netcongestie & verduurzaming

OndernemersTop

Geef ruimte aan samenwerking

De discussie over netcongestie en verduurzaming spitste zich met name toe op de noodzaak tot samenwerking op lokaal en regionaal niveau en de behoefte aan meer regie vanuit de overheid om hier stappen in te zetten. Deelnemers gaven daarnaast aan behoefte te hebben aan ruimte om lokaal en op kleine schaal te experimenteren met mogelijke oplossingsrichtingen; idealiter zou dit gefaciliteerd worden door ontheffing op bestaande regels, aanvullende regelgeving binnen bestaande wetten en het op die manier meer ruimte bieden voor pilotprojecten.

Er is behoefte aan ruimte om lokaal en op kleine schaal te experimenteren

Voorbeeld uit de praktijk

“Een oplossing voor netcongestie kan ook lokaal worden gerealiseerd. Zoals op een bedrijventerrein in Sliedrecht, waar zo’n veertig ondernemers de handen ineen sloegen. Natuurlijk denkt iedereen dat als hij of zij een ander overcapaciteit gunt, dat dat later mogelijk nadelig kan uitpakken. Er is een fonds gestart waar iedereen geld in stort voor een energy-hub c.q. waterstoffabriek. Maar naar goed ondernemersgebruik begon het met een borrel en een bitterbal samen, gewoon ontspannen bekijken wat de mogelijkheden zijn.”
Jan Huijbers (waterbouwer Van den Herik)

Onderschatting van netcongestie en kwetsbaarheid

Het gesprek in de twee deelsessies over dit onderwerp ging voornamelijk over netcongestie en de energievoorziening in Nederland, nauwelijks over verduurzaming. Wel is voor ondernemers duidelijk dat het een ook randvoorwaarde is voor het ander. Ondernemers ervaren dat overheden al van alles doen aan het oplossen van netcongestie, samen met bedrijven:

- **Sneller de infrastructuur uitbreiden;**
- **Het net beter benutten;**
- **Met elkaar meer inzicht krijgen in de problemen en de mogelijkheden voor oplossingen.**

Toch is het probleem heel groot en gaat het op meer locaties en voor meer ondernemers harder knellen. Deelnemers denken dat de overheid het probleem lijkt te onderschatten. De urgentie vraagt om een aanpak zoals bij crises. Die status heeft dit (nog) niet.

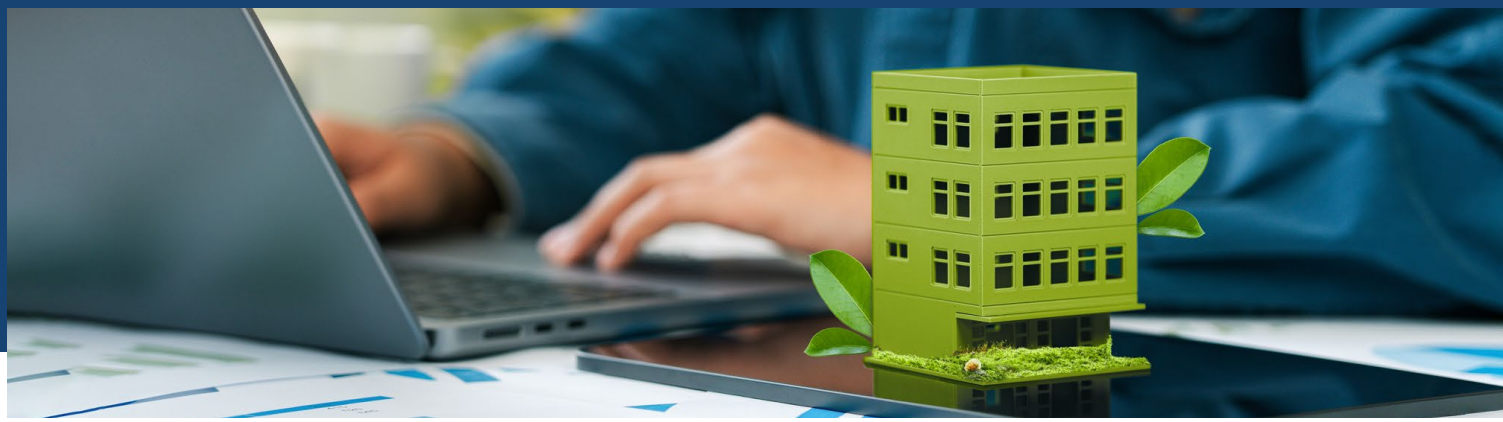
Nederland is ook uiterst kwetsbaar: valt de stroom langdurig uit, bijvoorbeeld door sabotage of iets dergelijks, dan hebben we geen adequate noodvoorzieningen. Dan hebben ziekenhuizen een probleem, dan houden de pompen en gemalen ermee op waardoor een deel van Nederland overstroomt en onze digitale manier van leven en ondernemen komt stil te vallen.

Delen en samenwerken

Volgens sommigen is het paradoxaal dat naast netcongestie Nederland ook aan elkaar hangt van overcapaciteit. Overcapaciteit zelf onnodig behouden? Dat gaat nu niet meer. Er zou moeten worden gezegd: 'ja overcapaciteit kan, mits je bereid bent die te delen met anderen'. Er moet ook een stuk techniek tegenover gezet worden om dat dan collectief beter te regelen. Die techniek is er maar wetgeving houdt het nog teveel tegen. Je mag energie niet zomaar delen. Iemand merkt op dat dit gaat veranderen met nieuwe wetgeving die eraan komt. Volgens het ministerie van Klimaat en Groene Groei mogen ondernemers anticiperen op die regelgeving. Het is echter wel complex om afspraken te maken. En als men dit doet, moet men het melden bij ACM (Autoriteit Consument en Markt).

Meerdere ondernemers willen best een energie-netwerk delen. Maar zo wordt meestal niet gekeken, is de opmerking. Overcapaciteit delen lijkt aardig, maar wie garandeert dat als je die capaciteit weer nodig hebt je die terugkrijgt? Dit vergt veel afstemming en tijd; en die hebben ondernemers niet. De overheid zou hierin de regie moeten nemen. Daar ontbreekt het aan. Het kost veel tijd om met elkaar op een lijn te komen. Om het gezamenlijk geregeld te krijgen zijn al gauw allerlei 'juridische boekwerken' nodig, volgens ervaren deelnemers. De oproep is: steun pilots of initiatieven met een laag-juridische insteek.

Daarbij ervaren diverse ondernemers ook een bestuurlijke spaghetti. Veel bedrijven hebben bijvoorbeeld te maken met twee netbeheerders, drie provincies en verschillende gemeenten en dat maakt het extra complex. Hier ligt ook een regieprobleem. De vraag van de bedrijven is: wie gaat er nu voor zorgen dat er iets gebeurt? De rijksoverheid zou de regie moeten pakken, met oog voor de lokale doe-kracht.

Urgentie energie-infrastructuur

Eigenlijk zou de aanleg van energie-infrastructuur de enige prio moeten zijn. Alle ballen daarop, want dat is de basis. Nu wordt het netwerk verdubbeld, maar niemand weet of dat over tien jaar nog voldoende is. Elektrificatie is een van de oplossingen maar er zijn er veel meer. Doe ze liefst allemaal. De vraag is ook of zero-emissie in 2050 wel haalbaar is. Op een slimmere manier met meerdere technieken is dat doel wel te bereiken.

Elektrificatie is daarbij niet de oplossing voor alle CO_2-reductie. CO_2-doelstellingen en zero-emissie-eisen zouden gecombineerd moeten worden. Kijk naar andere brandstoffen (biogas, warmtenetten, waterstof enzovoorts). Temporiseer en stippel de transitie beter uit. Dan kunnen transportbedrijven in een langzamer tempo elektrificeren en doen wat bij hen past en wat bij het netwerk past. Er zijn veel mogelijkheden om CO_2-reductie uiteindelijk te realiseren maar het is nu te eenzijdig gericht op zero-emissie.

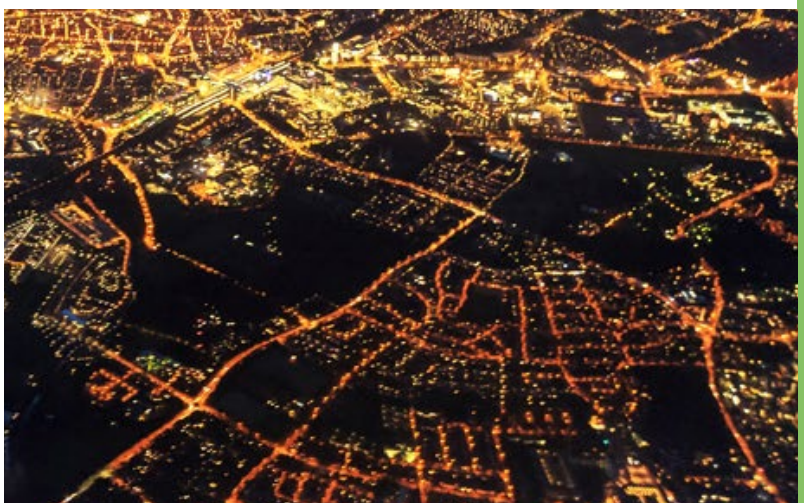
Het zou ook mogelijk moeten zijn dat bedrijven clusters bouwen zonder netbeheerder. In Engeland zijn er al drie jaar kleine SMR's (Small Modular Reactors). Die gebruiken andere technologieën en die clusters kunnen dan snel van het energienet af. Via technologie is veel snel op te lossen, maar regelgeving eromheen maakt het moeilijk. Er ligt veel vast in kaders, milieuwetgeving en vergunning in lagen. Er zou een noodwet moeten komen.

Bedrijven houden het zonder een betere energie-infrastructuur niet vol. Er gaan bedrijven uitvallen.
Er is ook veel zorg om de energieprijzen. Er moet nog wel een verdienmodel zijn. Als deze problemen niet worden opgelost, is het probleem er straks niet meer want dan zijn die bedrijven er niet meer.

Experimenteren

Het is complex: experimenteren met oplossingen voor netcongestie. Er is de keuze tussen het realiseren van een energy-hub of directe lijn en er is ook cabelpulling, er zijn CBC's (capaciteitsbeperkingscontract). Er is veel, maar snap het maar eens. Het begint met inzicht krijgen in de problematiek, en profiteren van wat er allemaal al uitgezocht is. Kennis delen dus, communiceren en faciliteren door de overheid helpt daarbij enorm.

Wat voor alle transities daarbij nodig is, is vooruit kijken. Er zijn regels nodig voor morgen, maar die kunnen nu nog niet bedacht worden. Daarom zou er een experimenteerartikel in elke herziening of nieuwe wet moeten komen en ook een zekere discretionaire bevoegdheid, zodat er flexibeler gemanoeuvreerd kan worden naar wat nodig is in dat tijdperk.
Dan filtert het 'nieuwe normaal' zich er vanzelf uit.
De regelgeving moet geen nieuwe sta-in-de-weg zijn maar juist helpen. Dit is overigens breder dan de netcongestie.

Gesprek **Impact**
Kracht Teamwork
Verantwoordelijk
Inzet **Creatief**
Markt

Regelgeving & regeldruk

OndernemersTop

Regeldruk en rapportageverplichtingen nemen toe

Op het gebied van regelgeving en regeldruk deelden de aanwezigen hun zorgen over de toenemende regeldruk en rapportageverplichtingen (bijvoorbeeld als gevolg van de Corporate Sustainability Reporting Directive) en over de soms lastige vertaling van beleid naar uitvoering en inspectie. Deelnemers riepen op tot een versterkte rol van het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR). Ook klonk een duidelijke behoefte aan voorspelbaar en consistent overheidsbeleid, waarbij de lange termijn centraal staat en er dus verder dan één kabinetsperiode vooruitgekeken wordt.

Voorbeeld uit de praktijk

“De impact en soms onzinnigheid van regeldruk zit in grote maar vooral ook in kleine dingen: bijvoorbeeld nooddouches die altijd warm water moeten hebben. Veel regelgeving is doorgeslagen in micromanagement. We moeten meer toe naar een set regels die eerlijk zijn en uitgaan van vertrouwen.”
Jan-Willem van den Beukel (directeur VEMOBIN)

Complexiteit en stapeling regelgeving

Er is frustratie over de stapeling van regels. Voor elke nieuwe rapportageverplichting zouden twee bestaande rapportageverplichtingen moeten verdwijnen, vinden velen. Het mkb heeft daarbij behoefte aan eenvoudiger beleid. Veel regels zijn te complex, niet passend en te risicovol voor kleine bedrijven. Loondoorbetaling in het tweede ziektejaar is een voorbeeld van het laatste en moet volgens diverse mkb-deelnemers worden herzien. Ook wetgeving zoals de Omgevingswet en de WIA is complex en moeilijk uitvoerbaar. Bij de omgevingswet is het goed dat omwonenden kunnen reageren op omgevingsvergunningen en bestemmingsplanwijzigingen van bedrijven, maar het proces is te toegankelijk, wat leidt tot veel vertragingen en extra regels.

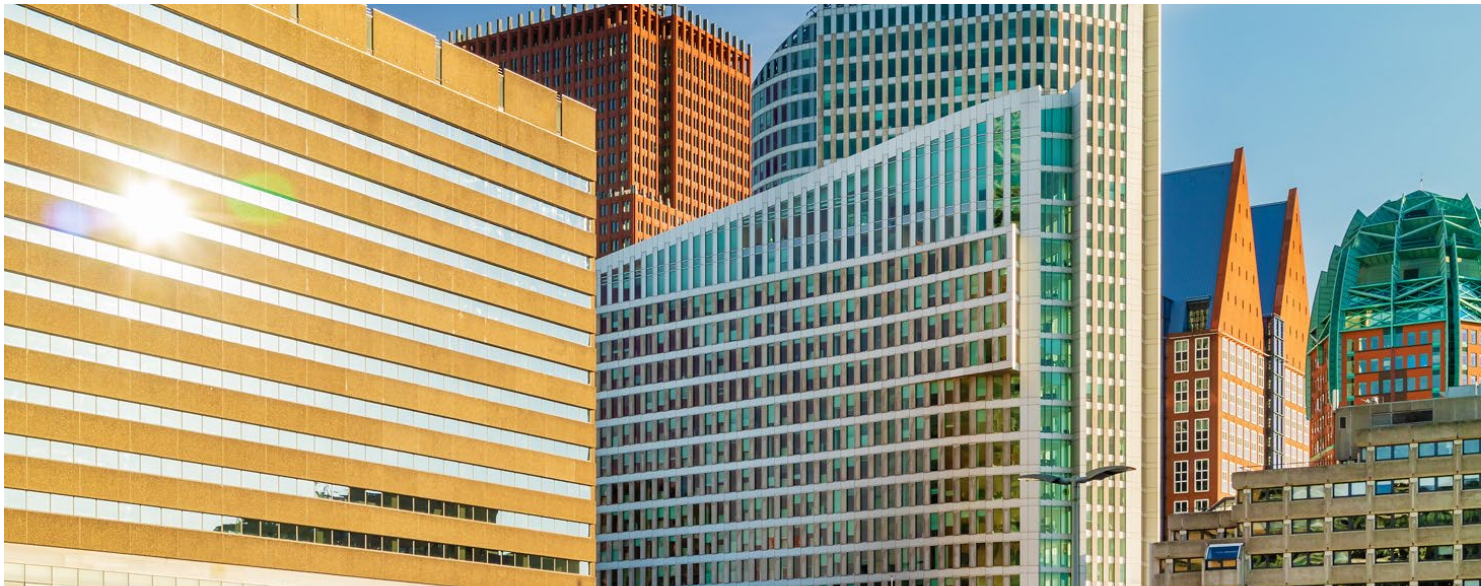
Ook versnippering van wetgeving, vooral lokaal (zoals rondom inburgering en milieuregels), veroorzaakt verwarring voor ondernemers. Ondernemers roepen ook op tot meer uniforme regels en handhaving binnen Europa op gebied van milieuregels, bijvoorbeeld uniforme recycle logo's op productetiketten. Rapporteren over de CSRD is zinvol, maar daarnaast ook nog apart rapporteren over persoonsgebonden mobiliteit staat in contrast daarmee, is onnodig, lastig en tijdrovend. Er is bij veel deelnemers behoefte aan regelgeving die alleen noodzakelijke informatie vraagt van ondernemers.

Op al deze voorbeelden willen ondernemers meer consistentie in overheidsbeleid, met een duidelijke langetermijnvisie, zodat ze weten waar ze aan toe zijn. De rol van het ATR is nu te vrijblijvend, met de nieuwe instellingswet voor het ATR kan dit adviescollege meer regeldruk voorkomen en er zou ook effectiever geëvalueerd moeten worden.

Uitvoering en handhaving

De uitvoering van regels is vaak lastig en complex. Dat leidt tot frustratie en onkosten. Focus moet volgens deelnemers liggen op betere uitvoerbaarheid, vooral door lokale overheden. Daarbij s.v.p. ook op de rem trappen als de uitvoering van een regeling niet goed geregeld is of kan worden. Goede beleidsintenties stapelen vaak op tot een regelgevingsprobleem. Misbruik van regels (zoals bij ziekteregelingen) ondermijnt het vertrouwen en veroorzaakt extra kosten voor bedrijven die zich netjes gedragen. Maak regels zo dat overtreders aan te pakken zijn. En zorg dat de rest, de meeste ondernemers, die goed willen doen voor hun medewerkers, daar geen last van hebben.

Volgens diverse ondernemers is de overheid goed in schijnhandhaving. Handhaving zou meer in het veld moeten plaatsvinden in plaats van achter bureaus, met risico-inventarisatie en profilering. De regelgeving rondom aanbestedingen kost erg veel tijd en geld. De sanctieregeling en witwasregeling waartoe de financiële sector verplicht is leveren grote knelpunten voor andere ondernemers op. Het kost deze bedrijven heel veel tijd, geld en frustratie, maar de regeling levert in de financiële sector weinig op.

Vertrouwen en samenwerking

Regelgeving moet gebaseerd zijn op vertrouwen, niet op wantrouwen, zoals nu veelal de ervaring van ondernemers is. Er is behoefte aan meer samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven. In Nederland vertalen we alles graag naar rapportages. Focus meer op vertrouwen en wat we samen willen bereiken en maak dit onderdeel van het beleid.
Ga met ondernemers in gesprek is de oproep; in de praktijk kunnen veel problemen snel opgelost worden. We moeten als ondernemers en als overheid ook Europeser gaan denken. Verschillende wet- en regelgeving vanuit Nederland en Europa maken zaken onnodig ingewikkeld. Bepaalde deelnemers vinden ook dat er verantwoordelijkheid ligt bij bedrijven zelf. Zorg dat je als bedrijf een duidelijke visie hebt.
Als je als bedrijf kan uitleggen waarom je dingen doet, heb je minder moeite met veel regelgeving.

Er is behoefte aan meer samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven

Rem op ondernemerschap

Op Prinsjesdag werd toch weer een nieuwe CO_2-heffing aangekondigd. Dit maakt het sommige bedrijven, bijvoorbeeld in de recyclingbranche, enorm lastig om vanuit de oude business door te ontwikkelen. Zero-emissiezones in binnensteden en elektrische auto's is een ander voorbeeld. Als ondernemers goed voorbereid zijn op dit vaak zorgvuldig voorbereide gemeentelijke beleid en plotseling gooit de landelijke politiek het roer om, zorgt dat voor veel onkosten en frustratie. De huidige arbeidsregels, zoals die voor ziekteverzuim, belemmeren groei en maken Nederland minder aantrekkelijk voor internationale bedrijven.

Trots Vooruitgang
Passie **Strategisch**
Betrokken Resultaat
Pionier Netwerken

Ruimte voor bedrijvigheid en vergunningen

OndernemersTop

Gebrek aan fysieke ruimte

Op het vlak van ruimte en vergunningen kwam het gebrek aan benodigde ruimte op specifieke locaties (zoals aan het water) of voor specifieke doeleinden (zoals de circulaire economie) sterk naar voren. Als oorzaak werd een daadwerkelijk gebrek aan ruimte dan wel terughoudendheid bij vergunningverleners genoemd. Deelnemers riepen op tot meer duidelijkheid en sturing vanuit de overheid. Ook bij dit onderwerp hielden ondernemers een pleidooi voor een duidelijke bestuurlijke visie voor de lange termijn. Op die manier zijn ondernemers eerder geneigd meer te investeren omdat investeringsbeslissingen minder risicovol worden.

Voorbeeld uit de praktijk

“Bedrijven in de circulaire industrie behoren vaak wel, maar lang niet altijd, tot de zware milieucategorie. Bedrijven als Coolblue refurbishen bijvoorbeeld oude wasmachines. Dit is geen zware industrie met veel sloopwerk of iets dergelijks, integendeel. Niettemin is het heel lastig een bedrijfslocatie te vinden en de milieuvergunningen rond te krijgen, omdat de regelgeving niet passend is. Oude elektronica is geen afval, maar een nieuwe grondstof. Qua regelgeving moet dat echt anders.”

Maarten Blom (chief corporate officer, Coolblue)

Vergunningen

De regelgeving en de vergunningverlening zijn binnen Europa niet uniform. Bepaalde landen, zoals Nederland, scherpen de regelgeving bovendien onnodig aan. Er bestaat een gebrek aan specifieke locaties, zoals locaties aan het water. Eerlijke verdeling ervan kan gehinderd worden door andersoortige bedrijven. Sommige sectoren hebben te veel invloed bij de gemeenten en bij andere besluitvormende instanties.

Er bestaat, volgens sommige deelnemers ook te veel algemene regelgeving en daardoor wordt er te weinig en niet goed gekeken naar specifieke casussen op specifieke locaties. Dan kan de interpretatie van regelgeving onnodig in de weg zitten. Ook lopen vergunningen soms achter op de huidige ontwikkeling, zoals bijvoorbeeld voor elektrische auto's. Er zit veel vertraging op vergunningverlening en ondernemers ervaren niet veel vertrouwen en communicatie. Ondernemers willen en moeten vaak lang vooruit plannen. Ze zien echter dat de regelgeving vaak verandert. Dat maakt investeringsbeslissingen risicovoller.

Circulair

Er wordt verwacht dat er een circulaire economie en gebruik van grondstoffen komt, maar er is niet genoeg ruimte voor opslag of recycling en regels worden te streng toegepast waardoor het òf fossiel wordt òf circulair. Er is vaak sprake van strenge wet- en regelgeving binnen Nederland, en die komt niet altijd overeen met de rest van Europa of de wereld. Dit hindert het businessmodel. Er zijn meerdere partijen en doelen als het gaat om de omgevingsplanning, zowel wonen, groene energie en bedrijfspanden komen samen, maar hier wordt niet integraal naar gekeken. Vanuit de gemeente en de provincie wordt er weinig daadwerkelijk ondernomen, vinden diverse deelnemers.

Wat kunnen ondernemers aan de problemen doen?

Een concreet voorbeeld is dat er pilots kunnen worden uitgevoerd in samenspraak tussen ondernemers en de gemeente. Meer betrokkenheid en uitwisseling van kennis leidt tot betere ruimtelijke oplossingen. Er moet een structureel gesprek zijn tussen ondernemers, burgers, en de overheid. Het gesprek aangaan met stakeholders in hogere posities, en ook vooral zoeken naar de juiste aanspreekpunten / personen helpt dan ook. Binnen je eigen macht bekijken wat er wél mogelijk is, streven naar lokale projecten zoals de mobiele centrales met grondstoffen, of het zorgdragen voor eigen opleidingstrajecten. Wat dit betreft wordt als voorbeeld verwezen naar opleidingen bij een Nederlands grootbedrijf voor zonnepanelen.

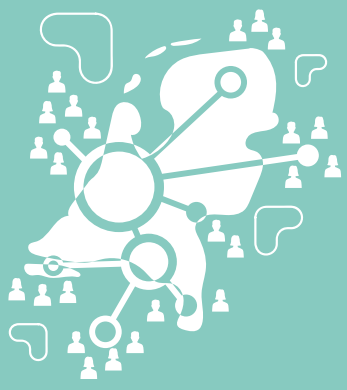
Meer betrokkenheid en uitwisseling van kennis leidt tot betere ruimtelijke oplossingen

Wat wordt er van de overheid verwacht?

Het voornaamste is vertrouwen van de overheid naar ondernemers - en andersom – waarbij beiden graag verbeteringen willen zien van het ruimtegebruik in Nederland. Ruimtelijke kwaliteit mag de economie niet in de weg zitten. Om een langdurig plan voor ondernemers te maken, moet er een helder beeld zijn van de economische doelen voor Nederland en hoe deze doelen gerealiseerd kunnen worden, vooral qua circulaire economie. Een mooi voorbeeld zijn de subsidies voor bedrijfspanden. Deze subsidies kunnen gezien worden als een vorm van sociale bedrijfsvoering. Hierdoor kunnen ondernemers zowel economische modellen als een businessmodel blijven vasthouden, gericht op de circulaire economie, en het gesprek aangaan over betaalbare fysieke ruimte.

Innovatie
Samenwerken **Groei**
Klant Waarde
Kansen **Duurzaam**
Kwaliteit

Innovatie Samenwerken **Groei** Klant **Waarde**
Kansen **Duurzaam** Kwaliteit **Trots** Passie
Betrokken Vooruitgang **Strategisch** Pionier
Netwerken **Resultaat** Gesprek **Impact** Kracht
Teamwork Verantwoordelijk **Inzet** Creatief
Markt **Empathie** Vernieuwing

Dit is een uitgave van het

Ministerie van Economische Zaken

Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
www.rijksoverheid.nl

December 2024

info@ondernemers-top.nl
www.ondernemers-top.nl

OndernemersTop